

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХЕРСОНСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»
ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В ПЕРЕЯСЛАВІ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ЛУГАНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Теоретико-методологічні основи розвитку освіти та управлінської діяльності

Матеріали
IX Всеукраїнської науково-практичної
конференції з міжнародною участю

4 грудня 2025 року

Херсон

Редакційна колегія:

Жорова І. Я. – доктор педагогічних наук, професор;

Кузьменко В. В. – доктор педагогічних наук, професор;

Слюсаренко Н. В. – доктор педагогічних наук, професор;

Кохановська О. В. – доктор педагогічних наук, професор;

Одайник С. Ф. – доктор філософії, доцент.

- Теоретико-методологічні** основи розвитку освіти та управлінської діяльності: матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (4 грудня 2025 року, м. Херсон) / за ред. Кузьменка В. В., Слюсаренко Н. В.: Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2025. 380 с.

Збірник містить матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Теоретико-методологічні основи розвитку освіти та управлінської діяльності». У працях авторів розглянуто теоретико-методологічні основи розвитку освіти та управлінської діяльності в умовах суспільних трансформацій і глобальних викликів; стратегії управління закладами освіти в період воєнного стану та повоєнного відновлення; професійний і особистісний розвиток педагогічних та управлінських кадрів у системі неперервної освіти й сучасних освітніх практик; цифрову трансформацію систему освіти й управління на основі інновацій, освітньої аналітики та технологій штучного інтелекту; освіту як простір формування цінностей, громадянської відповідальності, патріотизму; міжнародну співпрацю та інтеграційні процеси у сфері освіти і науки.

УДК 37.018

Статті подано в авторській редакції. Відповідальність за точність викладених у публікаціях фактів несуть автори.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Кізіма І. М. Досвід підготовки фахівців з економіки та фінансів у коледжах США та можливості його використання в Україні.....	150
Кліх Л. В., Кліх Р. П. Аналіз сучасних тенденцій уникнення освітніх втрат з фізичного виховання в умовах воєнного стану.....	153
Ковалок К. Ю. Великі мовні моделі як новий інструмент у професійно-технічній освіті: можливості та обмеження.....	157
Ковальова О. І. Вплив благополучного освітнього середовища на розвиток особистості та навчальні досягнення учнів у сучасній українській школі.....	159
Ковальчук Б. І. Ресурсні можливості проєктних технологій в удосконаленні підготовки бакалаврів професійної освіти (транспорт)	162
Козар О. О. Управління процесом організації інклюзивного навчання в початковій школі.....	165
Кондель В. М. Роль учителя предмета «Захист України» у вихованні моральних та етичних цінностей в умовах воєнного стану.....	168
Кондратенко О. В. Упровадження елементів патріотичного виховання в навчанні молодших школярів англійської мови	173
Кондратенко Т. В., Горпинченко А. О. Аналіз та моделювання освітніх систем на основі нейронних мереж та нечіткої логіки.....	175
Kondrashov M. M. Methodological provision of training future teachers to manage the educational process as an important resource for its effectiveness	179
Kondrashova K. G. Diagnostics of the state of readiness of future teachers for preventive pedagogical activities with younger schoolchildren	183
Король С. П. Особливості планування виховної діяльності у педагогічних коледжах України (90-ті рр. XX – перша чверть XXI ст.).....	186
Коханська С. В. Конфліктологічна культура як невід’ємна складова професійної підготовки майбутніх бакалаврів початкової освіти.....	190
Кудінов М. В., Нетикша К. В. Проєктне STEM-навчання математики як сучасний напрям розвитку освіти	192
Кулібаба Є. Л., Кобилянський О. В. Вплив метапрофесійних навичок на траєкторію професійного розвитку фахівців у сфері інформаційних технологій.....	195
Курдін В. В. Організація дистанційного навчання в гімназіях Херсонщини в сучасних умовах.....	198
Куріченко І. А. Співпраця педагогів, батьків та фахівців команди психолого-педагогічного супроводу: ефективні моделі взаємодії.....	201
Кухарчук П. М. Роль сучасних освітніх технологій у розвитку та управлінні освітою	203
Ларіонова Н. Б. Засоби активізації саморозвитку і самовдосконалення особистості в сучасному освітньому процесі	207
Лукичова Н. С. Управління розвитком професійної компетентності педагогів в умовах STEM-освіти	210
Лупа О. М. Маркетингові стратегії в управлінні сучасними закладами загальної середньої освіти.....	214
Мельник Л. В. Переваги й труднощі застосування нетрадиційних форм навчання в Новій українській школі	217
Мельник Т. І. Використання цифрових ресурсів для диференціації та індивідуалізації навчання в інклюзивному класі.....	220
Мельничук Т. Ф. Наука, освіта, бізнес: інтеграція у підготовці фахівців в умовах трансформації сучасного суспільства	222
Михаць В. В. Шляхи забезпечення власного безперервного професійного розвитку керівників закладів освіти	228

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

готова компенсувати витрати фермерів і надавати кошти для виховання молоді, пошуку талантів, готуючи їх до дорослого життя з дитинства.

Таким чином, у підготовці сучасних фахівців має відбуватися постійна інтеграція зусиль науки, освіти та бізнесу. Реформування системи освіти України має відповідати вимогам часу, запитам ринку праці, міжнародним стандартам, а отже необхідно постійно проводити корекцію цього процесу відповідно замовлення суспільства щодо підвищення якості підготовки фахівців до практичної діяльності. У свою чергу сфера освіти повинна виконувати завдання економіки і ринку праці, забезпечувати підготовку всебічно розвиненої та адаптованої до життя особистості, здатної на практиці реалізовувати отримані знання. А основи знань має закладати фундаментальна наука, розвитком якої повинна опікуватися держава.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Діденко О. Розвиток дуальної форми здобуття освіти в Україні до і під час повномасштабного вторгнення російської федерації. *Social Work and Education*. 2023. Vol. 10, No. 3. Pp. 348–360.
2. Дуальна освіта. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0_%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0.
3. Згуровський М.З. Болонський процес – структурна реформа вищої освіти на європейському просторі. 2009. URL: <http://www.ntu-kpi.kiev.ua>.
4. Кальна-Дубінюк Т. П. Особливості створення та функціонування сільськогосподарської дорадчої служби Extension. *Економіка АПК*. 2002. №4. С. 118–123.
5. Мельничук Т.Ф. Формування творчої особистості студента у системі культурно-просвітницької діяльності університетів природоохоронного профілю: теорія і практика: монографія. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 392 с.
6. Теорія та практика дорадництва (планування та втілення програм Естеншн): навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Консоль», 2004. 240 с.
7. Якість освіти в НТУУ «КПІ» та сучасний ринок праці очима студентів-старшокурсників: результати соціологічного дослідження / уклад.: А. А. Мельниченко, І. В. Пиголенко. Київ: ІВЦ Видавництво «Політехніка», 2005. 84 с.

Михаць В. В.*

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЛАСНОГО БЕЗПЕРЕРВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

У сучасних умовах динамічних суспільних змін, модернізацій у освітній сфері питання безперервного професійного розвитку керівників закладів освіти, набуває виняткової актуальності. З кожним роком вимоги до компетенцій освітніх менеджерів стають дедалі вищими, що обумовлено такими факторами як євроінтеграція та трансформація української освіти, підвищення вимог до випускників закладів освіти, швидкий технологічний прогрес,

* © **Михаць В. В.**

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

цифровізація освітньої сфери, створення відкритого освітнього простору тощо. Керівники закладів освіти повинні володіти не тільки базовими компетентностями управління, але й постійно удосконалювати свої професійні компетентності та розвивати нові компетенції відповідно до вимог ринку праці. В умовах війни керівники змушені не лише адаптуватися до нових умов, а швидко реагувати на зміни, ефективно керувати командою, щоб забезпечувати якісне, конкурентне та безпечне освітнє середовище для усіх суб'єктів освітнього процесу.

Дослідники зазначають, що «сучасний керівник має поєднувати функції менеджера, фасилітатора, кризового координатора і морального орієнтира для шкільної спільноти», «потрібне глибоке професійне осмислення, розвиток нових управлінських стратегій і здатності директора діяти як лідера змін» [1, с. 7]. Відсутність безперервного розвитку управлінців може призводити до втрати компетенцій, що негативно впливає не лише на результати діяльності закладу освіти, а й призводить до управлінського вигорання.

Проблематика безперервного професійного розвитку керівників є актуальною темою для наукових досліджень різних галузей: психології (І. Бех, В. Семеченко, В. Ягупов), педагогіки (О. Дубасенюк, І. Зязюн, М. Кириченко, В. Кремень, Н. Ничкало, В. Олійник, В. Радкевич та ін.), менеджменту освіти (Г. Єльнікова, В. Олійник, З. Рябова, Т. Сорочан), державного управління (Ю. Бурцева, І. Дегтярьова, Т. Лукіна та ін.) тощо.

Окремі аспекти професійного розвитку педагогів вивчали українські та зарубіжні вчені: стратегічні напрями формування професіоналізму педагога (Н. Ничкало, С. Сисоєва, М. Скрипник, Т. Сорочан); теоретичні основи неперервного професійного розвитку педагогів (В. Кремень, Н. Мукан, П. Філіпс); сучасні підходи та методи професійного розвитку (О. Вознюк, Л. Мартинець); траєкторію професійного розвитку досліджували (О. Аніщенко, С. Зінченко, Н. Мукан); професійний розвиток керівників закладів загальної середньої освіти (В. Бобир, О. Бондарчук, Л. Карамушка, В. Маслов, Т. Сорочан та ін.).

Однак, не вирішеними залишаються питання оптимізації індивідуальних планів розвитку, а саме впровадження гнучких планів розвитку з можливістю коригування цілей у реальному часі та інтеграції з корпоративними платформами, що може спростити процес прогресу.

Проаналізуємо питання безперервного професійного розвитку керівника закладу освіти на рівні діючого законодавства.

У професійному стандарті керівника ЗЗСО зазначено, що обов'язковою умовою є щорічне підвищення кваліфікації, яке можна реалізовувати як шляхом неформальної так й інформальної освіти, а також проходження курсу підвищення кваліфікації з управлінської діяльності упродовж першого року роботи на посаді [3].

Вважаємо, що безперервний професійний розвиток сучасного керівника із урахуванням викликів суспільства можна досягнути лише

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

шляхом гнучкого поєднання можливостей формальної, неформальної та інформальної освіти. А ґрунтуватися він повинен на самоаналізі результатів власної діяльності і порівнянні цих досягнень з вимогами професійного стандарту та сучасних досягнень науки. Це дозволить моделювати програму професійного розвитку, яка орієнтована не на середньостатистичного керівника, а на індивідуальні особливості. Інструментом для цього може слугувати індивідуальний план розвитку (Individual Development Plan – IDP), який базується на оцінці поточних компетенцій та вимогах посади в контексті ринку праці. IDP містить конкретні цілі та завдання з часовими рамками досягнення для того, щоб керуючий миттєво бачив свою продуктивність. Крім цього, суттєвою являється регулярна оцінка своїх компетентностей за допомогою таких знарядь, як 360-градусна оцінка, тестування і консультація фахівців. Використання цих методик допомагає виявляти «прогалини» у знаннях і навичках і направляти позитивне наповнення цих прогалин [4].

Працюючи над удосконаленням своїх компетентностей, керівнику потрібно враховувати можливості неформальної освіти: платформи дистанційного навчання, вебінари, онлайн-курси, відеоуроки та віртуальна реальність – усе це значно розширює можливості для саморозвитку. Зокрема, є можливість використовувати як українські так і міжнародні платформи: Prometheus, EdEra, Coursera, EdX, Google for Education, Diia.Osvita, що дають змогу опановувати курси з освітнього менеджменту, цифрової грамотності, інклюзивної освіти, стратегічного планування, психології лідерства тощо. Крім того, вебінари Міністерства освіти і науки України, Національної академії педагогічних наук, а також програми підвищення кваліфікації на платформі «Єдина школа» сприяють постійному оновленню управлінських компетентностей керівників. Таким чином, за умови використання цих технологій, керівники закладів освіти можуть навчатися у зручному графіку, що дозволяє сформувати відповідні компетентності та гнучко розподіляти свій час.

Інформальна освіта також відіграє важливу роль у професійному розвитку керівника, оскільки дозволяє оперативню реагувати на зміни в сфері управління та технологій. Інформальна освіта може включати в себе одноразові лекції, відеоуроки, медіа-консультації, читання спеціалізованих журналів/фахової літератури, телебачення, незаплановані випадкові бесіди, або освоєння нових управлінських методик чи програмного забезпечення. Цей процес потребуватиме в майбутньому самодисципліни керуючого та здатностей грамотно організовувати свій робочий день для виділення часу на навчання. Зокрема важлива також інтеграція отриманих знань у повсякденну практику та адаптація до конкретного колективу, здобувачів освіти та освітнього середовища.

Співзвучним нашим поглядам є дослідження О. Ярової, яка звертає увагу, що саме баланс між роботою та особистим життям є вирішальним для підтримки довгострокового професійного розвитку менеджера. Підвищені навантаження, зумовлені професійними

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

обов'язками, можуть викликати емоційне та фізичне виснаження, що безпосередньо впливає на ефективність роботи. Відсутність рівноваги призводить до вигорання, яке, у свою чергу, негативно впливає на професійну діяльність людини. Щоб уникнути такої ситуації, менеджери повинні розробити стратегії управління часом, які дозволять їм інтегрувати періоди відпочинку, самовідновлення та професійного розвитку у своє повсякденне життя. Все це допомагає керівнику знаходити відповідний баланс між робочим і особистим часом, що також сприяє тому, щоб вийти більш продуктивним, креативним і стресостійким при виконанні обов'язків.

Серед поширених практик – розподіл робочого часу на чіткі блоки, делегування частини обов'язків, запровадження гнучкого графіка тощо. Не варто забувати про значення особистого часу та розуміти, що розвиток в особистій сфері, яка може включати хобі та спорт, зрештою сприяє професійній ефективності [5].

У цьому контексті хочемо звернути увагу на дослідження вчених, які акцентують увагу на «побудові міждисциплінарної моделі самоменеджменту, яка ґрунтується на сукупності технологій, зокрема, визначення мети життя та діяльності, ієрархії цілей, побудови кар'єри, планування діяльності та структурування часу, раціонального використання робочого і вільного часу, організації праці на принципах самонавчання....» [2, с. 40].

Керівник закладу освіти у сучасному світі повинен постійно підвищувати свою кваліфікацію та впроваджувати нові технології та методи в освітні процеси знаходячи баланс між роботою та вільним часом. Готовність до навчання новим навичкам, інноваційний підхід до вирішення проблем, робота в умовах нестабільності та невизначеності – це ті риси, які можуть допомогти менеджерам бути успішними. Крім того, важлива здатність аналізувати суспільні тенденції, вміти прогнозувати зміни, які можуть вплинути на організацію освітнього процесу.

Отже, безперервний професійний розвиток керівників є необхідною умовою їхньої ефективної діяльності у сучасному закладі освіти. Використання індивідуальних планів розвитку, самоосвіта та участь у професійних спільнотах допомагають керівникам залишатися конкурентоспроможними та готовими до змін.

Таким чином, безперервний професійний розвиток керівників є не лише їхньою особистою потребою, але й необхідною умовою для забезпечення успішної діяльності закладу освіти в умовах невизначеності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кулешова О. А. Освітні потреби керівника в умовах війни: виклики, осмислення та пошук рішень. *Школа управління*. Вересень № 3 (106). 2025. С. 3–17. URL: https://repository.moippo.mk.ua/upload/28-10-25_20905533.pdf.
2. Любченко Н. В. Самоменеджмент і тайм-менеджмент як soft skills керівників і працівників у сфері освіти. *Імідж сучасного педагога*. № 5 (206). 2022. С. 37–44. URL: https://www.researchgate.net/publication/372410193_

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

NEPERERVNA_OSVITA_SAMOMENEDZMENT_I_TAJM-MENEDZMENT_AK_SOFT_ SKILLS_KERIVNIKIV_I_PRACIVNIKIV_U_SFERI_OSVITI.

3. Професійний стандарт керівника (директора) закладу загальної середньої освіти. (22 вересня 2021 року). URL: <https://mon.gov.ua/news/zatverdzheno-profesijnijnyj-standart-kerivnika-direktora-zakladu-zagalnoi-serednoi-osviti>.
4. Скиба М. Ю., Петренко О. В. Індивідуальне планування професійного розвитку керівників. *Менеджмент організацій*. 2020. № 2 (5). С. 34–41.
5. Ярова О. В. Баланс між роботою та особистим життям керівників. *Журнал управління персоналом*. 2017. № 5 (6). С. 33–38.

Мотуз О. В.*

ПУБЛІЧНА ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА ВОЄННОГО ЧАСУ: БАЛАНС БЕЗПЕКИ, ДОСТУПНОСТІ ТА ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

З початком повномасштабного вторгнення освітня система України була змушена здійснити швидкий і безпрецедентний перехід від забезпечення сталості до управління повномасштабною кризою. Центральним завданням стало не лише збереження функціональності інституцій, але й забезпечення фізичного захисту та ментального добробуту всіх учасників освітнього процесу. Публічна освітня політика воєнного часу характеризується постійним пошуком динамічної рівноваги між трьома критичними пріоритетами: фізичною безпекою, що часто вимагає відмови від очного навчання; доступністю, яка забезпечується через гнучкі форми навчання для мігруючих груп (внутрішньо переміщені особи, діти-біженці за кордоном, мешканці тимчасово окупованих територій) та якістю, яка має мінімізувати академічні втрати та зберегти освітні стандарти в умовах дистанційного навчання та психологічного стресу.

Освітній процес у воєнний час регулюється низкою урядових та відомчих актів. Нові порядки юридично систематизують гнучкі форми здобуття освіти, які стали життєво необхідними. До них належать інституційна освіта (очна, дистанційна, мережева) та індивідуальна освіта (екстернатна, сімейна/домашня, педагогічний патронаж). Системний перехід до оновленого регулювання здобуття загальної середньої освіти свідчить про глибоку системну трансформацію, яка потребує тривалого періоду для підготовки.

Публічна освітня політика воєнного часу формується в унікальному управлінському середовищі, де системні загрози, просторові зміни, руйнування інфраструктури та психологічні наслідки війни створюють багатовимірний комплекс ризиків для функціонування освітньої системи. У цих умовах держава змушена переорієнтовувати управлінські пріоритети, поєднуючи кризове реагування з довгостроковим баченням розвитку, а також утримувати складний баланс між трьома ключовими параметрами освітньої політики – безпекою, доступністю та якістю освітніх послуг. Саме гармонізація цих вимірів визначає стійкість освітньої системи та

* © Мотуз О. В.